Otázka: Subjekt a objekt občanskoprávního vztahu

Předmět: Právo, Společenské vědy

Přidal(a): drexlerova

Základní právní úprava

- Ústavní zákon č. 1/1993Sb., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 2/1993Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Pojem subjektu občanskoprávního vztahu

- Subjektem občanskoprávního vztahu je nositel práv a povinností, které z tohoto vztahu vyplývají. Je jím ten, komu občanské právo přiznává způsobilost k právům a povinnostem, tj. právní subjektivitu

Subjekt občanskoprávního vztahu můžeme charakterizovat pomocí

- **Právní osobnost**
  - To je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti, tj. právní subjektivita
  - Práva může mít a vykonávat jen osoba
  - Povinnost lze uložit jen osobě a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat

- **Svéprávnost**
  - To je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat)
  - např. sám uzavřít kupní smlouvu, sám pronajmout byt, sám si půjčit peníze
- Může nastat případ, že někdo má právní osobnost, avšak nemá svéprávnost, pak musí být při právním jednání zastoupen (např. dítě, které je vlastníkem bytu nemůže samo uzavřít nájemní smlouvu s nájemci, ale musí být při uzavírání takové nájemní smlouvy zastoupeno, nejčastěji zákonným zástupcem. Pronajímatelem i v takovém případě bude ale ono výše zmiňované dítě)
- Právní osobnosti ani svéprávnosti se nikdo nemůže vzdát ani zčásti, učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu

Druhy subjektů občanskoprávních vztahů

- **Fyzická osoba**
- **Právnická osoba**

1) Fyzická osoba

- Je to člověk
- Identifikačními znaky fyzické osoby v občanskoprávních vztazích, nestanoví-li zákon jinak, jsou
  - **Jméno**
    - Je osobní jméno a příjmení, popřípadě další jména a rodné příjmení osoby, která mu podle zákona náležejí
    - Každý člověk má právo na ochranu svého jména a na úctu k němu
    - Člověk může pro určitý obor své činnosti nebo i pro soukromý styk vůbec přijmout pseudonym
    - Vejde-li pseudonym ve známost, požívá stejné ochrany jako jméno
  - **Bydliště**
    - Člověk má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam trvale
    - Nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije
    - Nelze-li takové místo zjistit, považuje se za bydliště člověka místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy

Fyzická osoba má v rámci subjektivity

1) Právní osobnost

- **Od narození**
  - Přitom na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmů
  - Má se za to, že se dítě narodilo živé
  - Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo
- **Do smrti**
  - Smrt člověka se prokazuje veřejnou listinou vystavenou po prohlédnutí těla mrtvého, nebo prohlásí-li soud člověka za mrtvého
  - Pak se na něj hledí jakoby zemřel (např. pokud byl člověk účasten takové události, že se jeho smrt vzhledem k okolnostem jeví jako jistá, např. díky svědkům po leteckém neštěstí)

2) Svéprávnost, která se v průběhu života vyvíjí a smrtí zaniká. Rozlišujeme tedy:

- **Plnou svéprávnost** – tj., způsobilost činit veškerá občanskoprávní jednání – fyzická osoba ji může nabýt třemi způsoby
  - **Zletilostí**
    - Nabývá se dovršením osmnáctého roku věku
  - **Uzavřením manželství před nabytím zletilosti**
    - To lze ovšem uzavřít pouze s povolením soudu po dovršení 16. roku věku
    - Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné
  - **Přiznáním svéprávnosti soudem před nabytím zletilosti**
    - Pokud nezletilý dosáhl věku šestnácti let a je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti a s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého (např. nezletilý už má vlastní příjem a nebydlí s rodiči)

- **Omezenou svéprávnost** – tj., způsobilost činit jen některá občanskoprávní jednání – tuto má
  - **Každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti**
    - Má se za to, že je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku (např. šetileté dítě si může koupit kopeček zmrzliny)
    - Se souhlasem zákonného zástupce může nezletilý za podmínek

stanovených zákonem právně jednat i tak, jak by bez takového souhlasu jednat nemohl (např. si může koupit drahý motocykl nebo pronajímat svůj byt)

- **Člověk, jehož svéprávnost omezil soud**
  - Omezí ji v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat, a vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil

2) Právnická osoba

- Je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná (např. společnost s ručením omezeným, nadace, spolek, ústav, škola)
- Identifikačními znaky právnické osoby v občanskoprávních vztazích, nestanoví-li zákon jinak, jsou
  - **Název**
    - Ten je jménem právnické osoby
    - Název musí odlišit právnickou osobu od jiné osoby
    - Musí obsahovat označení její právní formy (např., jestli jde o společnost s ručením omezeným nebo akciovou společnost)
    - Název nesmí být klamavý
  - **Sídlo**
    - Při ustavení právnické osoby se určí její sídlo
    - Nenaruší-li to klid a pořádek v domě, může být sídlo i v bytě

Právnická osoba má v rámci subjektivity

1) Právní osobnost

- **Od svého vzniku,** který je dvoufázový
  - **1. Fáze ustavení**
    - Tím ještě PO nenabývá právní osobnost
    - Je to vyjádření vůle zakladatelů směřující ke vzniku PO
    - Právnickou osobu lze ustanovit
      - Zakladatelským právním jednáním – vždy písemnou formou

        - Přijetím stanov nebo uzavření jiné smlouvy (zakládá-li PO více zakladatelů)
        - Zakladatelskou listinou (zakládá-li PO jediná osoba)
    - Zákonem
    - Rozhodnutím orgánu veřejné moci
    - Jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis

- **2. Fáze vlastní vznik**
    - PO vzniká
        - Dnem zápisu do veřejného rejstříku (např. obchodního, nadačního)
        - Jinými způsoby, které stanoví zákon
    - Je-li právnická osoba zřízena zákonem, vzniká dnem nabytí účinnosti tohoto zákona
    - Vznikem nabývá právnická osoba právní osobnost

- **Do svého zániku**, který má také dvě fáze
    - **1. Fáze zrušení**
        - Tím ještě PO nepozbývá právní osobnost, ale je to předpoklad pro vlastní zánik PO
        - PO se zrušuje
            1. Právním jednáním
            2. Uplynutím doby
            3. Rozhodnutím orgánu veřejné moci
            4. Dosažením účelu, pro který byla stanovena
            5. Z dalších důvodů stanovených zákonem
        - Po zrušení právnické osoby se vyžaduje její likvidace, při které se vypořádává celý její majetek
        - Majetek může přejít na nástupce nebo zákon stanoví něco jiného
    - **2. Fáze vlastní zánik**
        - Tím, teprve ztrácí právnická osoba právní osobnost
        - Může nastat
            1. Výmazem z veřejného rejstříku (jde-li o právnickou osobu zapsanou do obchodního rejstříku)
            2. Ukončením likvidace (jde-li o právnickou osobu nepodléhající zápisu do obchodního rejstříku)

2) Svéprávnost – právnická osoba nemá, musí být při právním jednání zastoupena (př. Statutárním zástupcem)

Objekt občanskoprávního vztahu

- Objektem právního vztahu je to, čeho se týká oprávnění a povinnosti účastníků právního vztahu, k čemu se vážou subjektivní práva a povinnosti

Druhy objektů

- **Věci** – vše co je odlišné od osoby a slouží k potřebě lidí, jsou to hmotné předměty a ovladatelné přírodní síly
- **Hodnoty lidské osobnosti** – život zdraví, osobní svoboda, čest, důstojnost
- **Výsledky tvůrčí duševní činnosti** – vynálezy, ochranné známky, vědecká, umělecká a literární díla (odlišují se od věci kvůli specifičnosti svého obsahu a hodnotového významu, označují se jako nehmotné statky)
- **Lidské tělo a jeho části** – lidské orgány a další látky používané při transplantaci (nemohou být předmětem koupě a prodeje, tak jako věci)
- **Chování a výsledky určitého chování** – jde o případy, v nichž nelze objekt právního vztahu odlišit od jeho obsahu (činnost lékaře, učitele, policisty, herce – zde nelze výsledek činnosti oddělit od činnosti samotné)

Věci

- Vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí

Dělení věcí

- **Hmotné x Nehmotné**
  - Hmotné: ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu (auto, maso), ovladatelné přírodní síly se kterými se obchoduje (elektřina, plyn)
  - Nehmotné: nemají hmotnou podstatu
    - Práva jejichž povaha to připouští (služebnost stezky – právo chodit přes cizí pozemek)
    - Jiné věci bez hmotné podstaty (výrobní postup)
- **Movité x Nemovité**

  - Movité: všechno co není nemovité, můžeme s tím hýbat
  - Nemovité:
    - Pozemky a podzemní stavby (podzemní garáž, vinný sklípek) se samostatným účelovým určením (neslouží k společnému užívání s jinou věcí např. podzemní garáž pod náměstím je samostatnou věcí, která může mít odlišného vlastníka)
    - Věcná práva k pozemkům a podzemním stavbám se samostatným účelovým určením
    - Práva, která za nemovité prohlásí zákon
    - Věci o nichž zvláštní zákon stanový, že nejsou součástí pozemku a které nelze přenést z místa na místo bez porušení jejich podstaty (letiště, pozemní komunikace, vodovody, kanalizace,...)

- **Dělitelné x Nedělitelné**
  - Dělitelné: věc lze rozdělit na části, aniž by byla znehodnocena (pozemek, obnos peněz)
  - Nedělitelné: věc, která by se rozdělením znehodnotila (dům, auto)
- **Zuživatelné x Nezuživatelné**
  - Zuživatelné: movitá věc, jejíž běžné použití spočívá v jejím spotřebování, zpracování (např. uhlí, jídlo)
  - Nezuživatelné: všechny věci nemovité a z movitých ty, jejichž běžné použití nespočívá v jejich spotřebování, zpracování ale jen opotřebování (boty, auto)
- **Určené druhově x Určené individuálně**
  - Určené druhově: podle počtu, míry nebo hmotnosti mohou být nahrazeny věcmi téhož druhu nebo kvality (peníze, brambory), lze je nahradit stejným množstvím téhož druhu případně kvality
  - Určené individuálně: specifické konkrétní věci (šperk, obraz), nelze je nahradit stejným množstvím téhož druhu případně kvality
- **Příslušenství věci x Součást věci**
  - Příslušenství věci: samostatná věc, která je určena k užívání s věcí hlavní (ovladač na televizi, klíče od domu)
  - Součást věci: vše co k věci náleží a nemůže být od ní odděleno, pokud to oddělím, věc znehodnotím (kola na vozidle, dveře z domu)

Některé věci nemohou být objektem občanskoprávních vztahů, jedná se o tzv. věci bez pána (tekoucí vody, léčivé prameny, přírodní hmotné bohatství)

Mezi věci nepatří

- Člověk, mrtvé lidské tělo ani jeho části (nelze vlastnit člověka)
- Živé zvíře – je to smysly nadaný tvor, člověk se od zvířete liší tím, že kromě smyslů je nadaný i rozumem; za okolností stanovených zákonem, se na zvíře vztahují ustanovení o věcech (může být předmětem vlastnického práva, ale nemůže být dáno do zástavy)